

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

SOROZAT –
KÉRDEZŐK, KÉTKEDŐK, KERESŐK

AZ ELFOJTHATATLAN TEHETSÉG TÖRTÉNETE

Artemisia Gentileschi kivételes festőnő volt. A huszadik századi feminizmus nagy örömmel találta meg alakját, könyvek, mozifilm, dokumentumfilmek készültek róla. A domináns férfivilággal szembeszálló, önálló, erős nő jelképe lett. Az igazság valószínűleg ennél jóval összetettebb. Egy hajthatatlan, vasakarátú, lázadó tehetséget minden korban nehéz elnyomni. Egy sokat tapasztalt, illúzióit vesztett és kissé szemérmetlen nő sok mindenre képes, ha olyan tehetséggel van megáldva, mint ő.

- ◆ A világon rengeteg Juditot és Holofernészt ábrázoló festmény van, de Firenzében, az Uffizi Képtárban található talán a legérdekesebb. Két eltökélt, kíméletlen tekintetű nő leszorítja a rettegő férfit, és egy karddal elvágják a torkát. A jelenet brutalitása, a hóhérok arckifejezése szokatlan volt a XVII. század elején, amikor egy tizennyolc éves lány megfestette. Az sem mindennapos, hogy egy ilyen fiatal festőnő ennyire érett technikával, gyakorlott ecsetvonásokkal alkotson. De a kép története még ennél is tanulságosabb.

Róma egyik jó nevű és sokat foglalkoztatott festőjének, Orazio Gentileschinek volt egy lánya, Artemisia. Kamaszkorára veszélyes keveréke lett a szépségnek és a kivételes tehetségnek. Apjával együtt dolgozott, tőle tanulta a festészetet is. A természete zabolátlan volt, állítólag zilált hajjal, merész dekoltázzsal járkált, és a férfiak előtt kifejezetten kihívóan viselkedett. Érezte is az apja, hogy előbb-utóbb baj lesz, ezért gondosan őrizte, szinte bezárta a házába.

ARTEMISIA
GENTILESCHI

Önarckép: Mártírnő (1620 körül) | Judit lefejezi Holofernést (1620)

Kivételt akkor tett először, amikor festőtanítót keresett a számára, hogy még tovább fejlessze a lánya tudását. Oraziónak volt kiközül válogatnia, mert a kor Rómája hemzsegett a nagy művészekről, ő pedig szinte mindegyiküket ismerte; Caravaggioval például rendszeresen együtt iszogott. A választása végül régi barátjára, Agostino Tassira esett. A harmincas éveiben járó férfi hírneves festőművész volt. A leggazdagabb római uraknak és a pápának is teljesített megbízásokat. Formabontó, az emberi szemet becsapó műveit a mai napig tisztelettel mutogatják a turistáknak. Szabad bejárást kapott a Gentileschi-házba, és rendszeresen kettesben is maradt Artemisiával.

Amikor a lány tizenhét éves volt, a férfi egyszer berántotta egy szobába, és megerőszakolta. Artemisia nem mert szólni az apjának, mert pontosan tisztában volt vele, hogy a becsületét már semmilyen módon nem szerezheti vissza. Az ellentmondásos viszony még hónapokig folytatódott, mert Tassi – hogy mentse a menthetőt – megígérte, hogy elveszi a lányt feleségül. Erre persze nem került sor. Orazio is tudomást szerzett a lánya megerőszakolásáról. Felháborodott levelet írt a pápának. Az íromány máig fennmaradt, és pontosan tükrözi a kor felfogását. Szó sem esik benne Artemisia szenvedéseiről, a panasz kizárólag az apát érinti. Igazságtételt követel,

amiért megkárosították, amiért megbecstelenítették a lányát, lehetetlenné tették, hogy rendesen kiházasítsa, tulajdonképpen megrongálták a tulajdonát képező értéktárgyat. A vád nem is maga a nemi erőszak volt – ezt a bűncselekményt a kor igazságszolgáltatása a mai formájában nem ismerte. Az egyetlen bűn, amit Tassi elkövetett, az volt, hogy a lány deflorálása és értéktelenné tétele után nem volt hajlandó becsületből feleségül venni. Orazio ezen az alapon indított pert a volt barátja ellen.

Artemisia a per idején festette meg Judit és Holofernész bibliai történetét, és így már könnyebben érthető, miért ebből a szokatlan, sajátos szemszögből ragadta meg a jelenetet. Sokan kifejezetten nemes bosszúnak tekintik ezt a művet, csakúgy, mint sok későbbi alkotását is.

Az eljárás hónapokig elhúzódott, mivel a vádlott mindent tagadott, és rengeteg tanúval bizonygatta az ártatlanságát. Időközben kiderült, hogy megerőszkolta a saját sógornőjét is, sőt, a saját barátjától, Orazio Gentileschitől nemcsak a lánya becsületét rabolta el, hanem festményeket is lopott tőle. Az is napvilágra került, hogy semmiképpen nem házasodhatott volna meg, mivel volt már felesége. A bíróságot az ítélet végül az akkori törvényeknek megfelelően hozta meg: kínvallatásnak kellett döntenie. Azt kellett bebizonyítani, igazat mond-e a lány, így őt fogták vallatóra. A törvény által nők számára előírt legenyhébb módszert alkalmazták: zsinórt tekertek az ujjai köré, és addig feszítették, amíg úgy gondolták, hogy már biztosan az igazat mondja. Tassit – mint neves festőt – nem lehetett megnyomorítani, főleg, mert a férfiak számára a zsinórba fa- és fémdarabok is voltak fűzve, amelyek tönkretették volna az értékes kezét.

Artemisia kitarzott, így a törvény értelmében is igazat mondott. Bebizonyosodott az erőszak, Tassit pedig elítélték. Több nő megerőszkolása és lopás miatt eltöltött néhány hónapot egy római börtönben, és öt évre kitiltották a városból, ezt persze nem tartotta be. Sok nagy hatalmú embert ismert, komoly baja nem eshetett.

Artemisia és családja viszont örökre meg volt bélyegezve. El kellett költözniük Rómából. A lányt gyorsan kiházasították. A perben őket képviselő ügyvéd öccse, egy jóképű, de nem túl sikeres festő vette feleségül. Az esküvő teljes titokban zajlott egy templom oldalkápolnájában. Firenzébe költöztek, ahol a fiatal, de már sok keserű tapasztalaton átment festőnő merőben új oldaláról mutatkozott be. Ettől kezdve ugyanis habozás

nélkül kihasználta minden kedvező adottságát. Korabeli leírások alapján lélegzetelállítóan szép volt, megdöbbentően okos és tehetséges. Minden pénzét drága ruhákra költötte, és naponta nagyúri hölgyként vonult végig a városon. Ugyanazt csinálta, mint az összes akkori festő: gazdag megrendelőket, befolyásos mecénásokat keresett. Hamarosan már a Medici-családnak dolgozott, és bejáratos lett a legfelső firenzei körökbe.

A tragédia továbbra sem kerülte el ezt a makacs tehetséget. Négy gyereket szült, de csak egyetlen kislánya maradt életben. A férjétől elhidegült, valószínűleg elváltak, majd Artemisiának – nem tudni, kitől – született még egy gyereke.

Költéséges életmódja miatt persze hamar eladósdott, és bár egy ideig festményekkel fizetett, hamarosan tovább kellett állniuk. Ettől kezdve Itália-szerre sok helyen dolgozott, sőt, más országokba is eljutott. Mindenütt szívesen látták. Egy ideig az apjával együtt alkotott Londonban, ahol a királynak, I. Károlynak az udvarában is kapott megrendeléseket. Levelezett Galileo Galileivel, a francia királyi udvarnak dolgozott. Igazi sztárrá vált a XVII. századi Európában.

Mindeközben pedig kialakította saját, senkiével össze nem téveszthető festői stílusát. A szenvedést, a tragédiát a saját hasznára fordította. Sok festményen ábrázolt erős, bosszúálló nőket, legyőzött, megalázott férfiakat. Az akkor már szinte unalomig ismételt bibliai jeleneteket új tartalommal töltötte meg. Zsuzsánna nem kihívó, hanem védekezik az erőszakos vénemberek ellen, Jáel eltökélten ver szöveget az alvó Sziszera halántékába (ez a kép egyébként Budapesten, a Szépművészeti Múzeumban van), Alexandriai Szent Katalin pedig győzedelmesen tartja a magasba a szöges kerék szilánkját. A bátor dac sem hiányzott belőle: egyik festményén – „A tehetség allegóriája” címűn – a saját testét használta modellnek olyan kihívóan meztelen pózban, hogy a tulajdonos évekkel később egy másik festővel festetett drapériát a szeméretlenség miatt tartott aktra.

Hatvanas éveig alkotott. Művei között ugyanúgy találhatunk elkapkodott rutinmunkákat, mint igazi nagy műveket. Időről időre előkerül egy-egy új festménye, és azt sem könnyű megbecsülni, hány bukkan még fel, mert több beosztott festőt alkalmazó vállalkozóként sok alkotását alá sem írta. A halálának sem a helye, sem az ideje nem ismert. ♦

AJÁNDÉKOZZON KULTURÁLIS ÉLMÉNYT SZERETTEINEK!

Kiállítások, irodalmi és beszélgetős estek, művelődéstörténeti és történelmi előadások, színházi produkciók, koncertek, filmvetítések, idegenvezetés és még megannyi izgalmas program, aminek szerettei is örülnének!

Vásároljon ajándékutalványt a Várkert Bazár programjaira jegypénztárainkban vagy online, 3 000 Ft-os, 5 000 Ft-os vagy 10 000 Ft-os címletekben.

Az ajándékutalványok felhasználhatók
2019. december 29-ig.

VÁRKERT BAZÁR
1013 Budapest, Ybl Miklós tér 2-6.

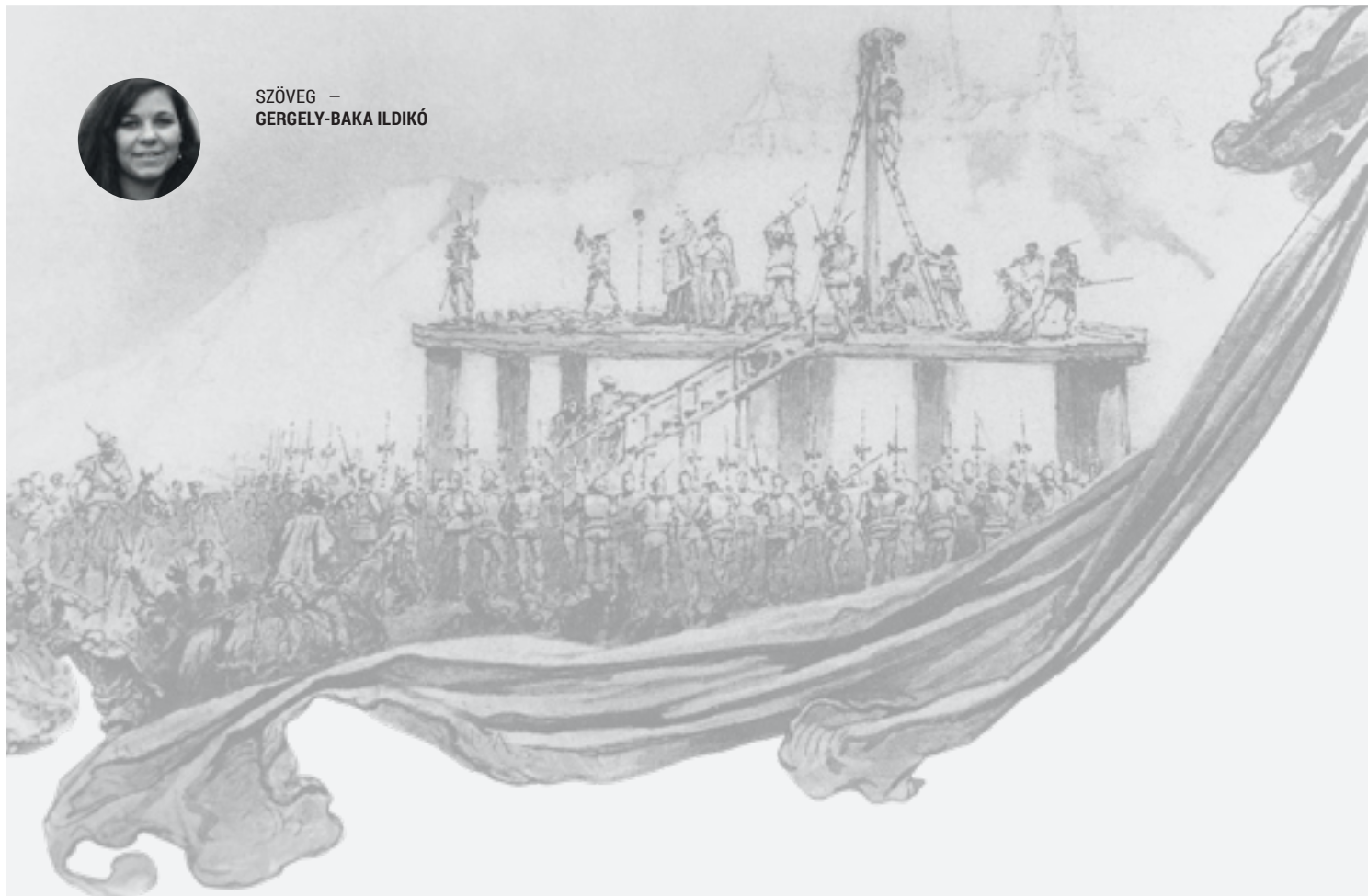
Online vásárlás:
varkertbazar.hu

VÁRKERT
BAZÁR

SZÖVEG –
GERGELY-BAKA ILDIKÓ

A Toldi nem! unalmas !

Nézem az „Aranyok Aranya” című útfilm-sorozat első részét, csodálom a tájakat, ízlelgetem azt a sort, hogy „*Csillag esik, föld reng: jött éve csudáknak!*”, és közben azon gondolkodom, miért is nem olvasom Arany János műveit. Ha klasszikus irodalmat olvasok, a *Radnóti*-összest, esetleg *József Attilát* veszem elő. Hogy miért lehetnek a ma emberének érdekesek Arany történelmi témájú művei, arról *Ugron Zsolna* író és *Várkonyi Gábor* történészt kérdeztem. A páros *Csorba László* történésszel kiegészülve hét ország 33 városát járta be, a költő életének és történelmi balladáinak fontos helyszíneit, hogy összevesse a történelmi valóságot Arany költői képzeletének világával.

◆ **Ugron Zsolna:** Nálam azért került le a polcra Arany, mert az évforduló kapcsán úton-útfélen találkoztam fényképekkel, kiállításokkal. Akkor lepődtem meg, hogy mennyire élő ma is, amikor elkezdtem a gyerekeimnek mese helyett a Toldit olvasni. Nyilván félpercenként meg kellett állni elmagyarázni szavakat, összefüggéseket, de még így is várták a folytatást estéről estére, egyáltalán nem unták. A forgatás során, ahogy sok időt töltöttünk a szövegeivel, talán az lepett meg leginkább, hogy milyen jó humora volt.

Várkonyi Gábor: Aranyban benne van a 19. századi archaizmus: romantikával tekint a történelmünkre, annak a nagyságát szeretné kifejezni. Ma már nem feltétlenül így nézünk a múltra, ezért érezhetjük azt, hogy egy kicsit távol áll tőlünk. Éppen ezt a távolságot akartuk csökkenteni a sorozattal. Arany olyan írói világot épít fel, ami nem biztos, hogy történelmileg hiteles, de ezzel együtt értékes és izgalmas.

– **Kik alkotják a célközönséget?**

Várkonyi Gábor: Mindenki, aki bármennyit is tud Aranyról. Reméljük, hogy aki ismeri a műveit, az megnézi a filmsorozatot is a helyszínnek miatt, hogy lássa, pontosan hol játszódnak a balladák, elbeszélő költemények. Akinek pedig Aranyról csak a „Családi kör” ugrik be, annak remélhetőleg felhívjuk a figyelmét arra, hogy művészeete ennél sokkal színesebb.

– **Ha jól tudom, már felvettétek mind a nyolc részt. Melyik volt a legérdekesebb, a legtöbb újdonságot tartogató helyszín?**

Ugron Zsolna: Újdonság mindenhol volt, és nagy kalandok is. Nápoly hóesésben, a reneszánsz várak, a ránk sötétedő füzéri vár, a wales-i mesefalvak mind csodálatosak voltak, de a legnagyobb élmény nekem Murány volt. Egészen lélegzetelállító, fenséges, szinte a csontjaimban éreztem a történeteit. Nem is volt kedvem lejönni a várból.

Várkonyi Gábor: Utolérhetetlen élmény volt bejárni Nagy Lajos király hadjáratainak az útját Itáliában, látni Temesvárt, Montgomery-t, és nagyon élveztem Csehországot is.. ◆

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

KÉRDŐJELEK

◆ Egyszerű az új-zélandi költő verse, egy mellékes gyerekkori esemény krónikája. Sose találhnánk ki, hogy a föld túlfelén játszódik, születhetett volna nálunk, esetleg Észak- vagy Dél-Amerikában, akár Oroszországban is.

A dilemma egyidős az emberrel. Kit illet meg az út szélén lévő termés? Megengedőbb, közösségibb időkben az arra ballagó vándornak jutott pár szem alma, dinnye, krumpli, kukorica. Keményebb korokban a csősz megtorolta egy szem gyümölcs vagy zöldség eltulajdonítását is. Nagypám a fékevesztett kollektívizmussal évtizedeiben hadat viselt az utcagyerekek ellen. A kerítésen kívül álló négy meggyfa termését semmi áron nem hagyta, muszáj volt abból rettenetes meggybort készítenie. Seprűnyéllel állt lesben az enyves kezűekre, mégsem ért oda idejében.

Minél fukarabbul bánik egy vers a képekkel, valósággelemekkel, költői eszközökkel, annál nagyobb hangsúly esik az ábrázolt néhány részletre. Mellékesnek tűnhet, hogy évszázados fák tövében kell a kerékpárt letenni, mégis ez tágtítja ki a múlt felé a vers idejét. A mostani tán csak apró csíny, de közben régi és újabb, kisebb és nagyobb, jogos és jogtalan lopások megisméltése. Aki ma testvérével bunyózik, *Ábel* és *Káin* csatáját éli újra. Vagyis bűn/nembűn kérdése századokig visszhangzik. Az egymást váltó nemzedékek is közbeszólnak. Hiszen ki lop itt? Az apa? Amikor ott sincs? A jóhiszemű gyerekek? Amikor apa engedélyt adott?

Mit akar voltaképp az apa? Mi lesz fiaival, ha lebuknak? Majd megtanulják? Mit? Hogy ne bízzanak senkiben, a szülőjükben sem? Ez a pedagógiai szándék? Vagy csak abban bízott az apa, hogy úgyse lesz baj? Nem jár arra senki? Ő is így vámolta meg a kukoricatermést gyerekkorában? Nekí is apja mondta, hogy ez belefér?

Figyelemreméltó a sebességváltás: a gyerekkorban biciklivel érkeztek a kukorica-garázdák. Nem tudjuk, de sejthetjük, hogy másodjára már autóval áll meg a szülőföldre illúziók nélkül visszatérő felnőtt. Társadalmi helyzete megváltozott.

Böki a szemünket az „azon a nyáron” is. Melyik nyárról van szó? Mintha belső családi közlést olvasnánk: úgyis mindenki tudja, melyik nyár az. Csak az olvasó nem.

Több okból is visszatérhet az elköltözött gyermek, nem muszáj a legdurvábbra gondolnunk. A legvalószínűbb feltételezés mégis, hogy ez a nyár az apa halála ideje. Amivel valami véglegesen megváltozik. Érvényét veszti a régi törvény? Szabad-e dézsmálni a termést, ha apa többé nem mondja, hogy szabad? Eddig se volt szabad?

Sosem tudjuk meg, nincs leírva, szed-e a felnőtt fiú kukoricát. Rituálisan, csak azért is... Esetleg gyermekeit okítva ezzel... Vagy csak látni akarta? Megsimítani a zöld csuhét? Csak örült volna, ha valaki hazudik még neki a világ farkastörvényeiről? ◆

IKERTÜKÖR

Egy-egy mai vers,
a szerző külföldi, hol nő, hol férfi.
Akik rápillantanak, költők maguk is,
egy férfi és egy nő.
Ugyanaz a szöveg kétféle
arcát mutatja kétfelé...

SZÖVEG –
SZABÓ T. ANNA

SZÜLŐK ÉS ISTENEK

Új-Zélandról először az jut eszembe, hogy milyen messze van – a fiai-
nak szoktam mondogatni, hogy ha messze vetné őket a sors, lehetőleg
azért ne Ausztráliába vagy Új-Zélandra költözzenek, mert akkor igen-
igen ritkán tudnánk csak találkozni. Sokáig egy zord Gyűrűk ura-tájat
képzelttem el (ha jól tudom, a film egy részét ott forgatták), de aztán
megnéztem egy ottani filmet, egy megrendítően szép, szomorú és
mégis kedvesen emberi munkát, Taika Waititi rendezését, a címe *Boy*,
vagyis: *Fiú*, és akkor megértettem, hogy a földrajzi távolság ellenére
mégis rettenetesen közel van hozzánk az a világ, kallódó kisembereivel,
piti bűneivel, álmodozó gyerekeivel.

A film hangulatában erre a versre hajaz, hiszen a gyászról és az apa-
fiú kapcsolat fájdalomról ugyanúgy szól, mint a vagánykodás és a lopás
ízéről; csak talán annyiban tér el a film mégis, hogy ott nagyobb tér nyílik
a szinte chaplini humornak; de mindkettőből meg lehet tanulni, hogy
a megbocsátás legalább annyira tud fájni, mint a szeretet. Talán épp
ezért volt a filmnek soha nem látott sikere a hazájában; nagy kár, hogy
a kedvező nemzetközi fogadtatás ellenére a rendezőjét Magyarországon
leginkább csak az új, Thor-témájú szuperhősfilmjéről ismerik (amely
persze jobb és viccesebb bármilyen eddigi zsánerfilmenl).

Ha jól emlékszem, soha nem ajánlottam még itt filmet egy vers
kapcsán – és most is leginkább azért teszem, mert János szinte
mindent megírt már a saját verselemzésében, amit erről a pontos,
mégis nagyon behatárolt szövegről mondani lehet. Emlékezetes szöveg
ez (az angol irodalomban leginkább *Seamus Heaney* – a magyarban
mondjuk az Illyés Gyula–Szabó Lőrinc-tengelyen keresném a párját),
és nem is a realista megfigyelés, hanem az illúziótlan befejezés miatt.
A szűkszavú kukoricaföld-leíráshoz ki-ki hozzáteheti a maga élményeit;
nekem a Bólyon töltött kéthetes építőtábori kukoricacímerezések
jutottak eszembe, az éles levelek súrlása, meg az annál is régebbi
gyerekkori kukoricás emlékek – érdekes lenne feltérképezni talán, hogy
amikor a kukoricára gondolunk, mikori emlékek jönnek elő legelőször.
Valószínűleg nagyon régi, nagyon elemi pillanatok fognak felbukkanni
az emlékezetünkben, mert a magas és szívós kukorica (nem véletlenül
tisztelték istennőként Mexikóban) mindig megtartott valamit rejtélyes
ősi nemességéből és erejéből.

A vers is ilyen régi emlék lehet, a korai apaélmény és a korai kukori-
caélmény összeolvadása (mindkettő atavisztikusan életbevágó), együtt
valami elemi ízélménnyel és életörömmel – talán épp emiatt olyan
sajgóan szomorú. Az időről szól, és arról, hogyan értelmezi át az örömet
a megbocsátás és a halál, és ennek ellenére hogyan marad meg ben-
nünk mégis minden, amit valaha éreztünk és tettünk. ♦

Alistair Paterson MEGÁLLNI A KUKORICÁSBAN KÉSŐ DÉLUTÁN

Megálltunk a folyó mentén,
a tizenkilencedik században ültetett
szilfák, tölgyek tövében,
bicikliket letéve bevetettük
magunkat az útmenti kukoricásba,
hol az édes csöveket zöld csuhé
borította védelem gyanánt

eső és szél ellenében, beértek
már, törésre készen –
nekiestünk hát, hiszen apám
azt mondta, engedélyt kapott rá,
bátran szedhetünk belőle.

Kiválasztottuk és hátizsákba
süllyesztettük a legkívánatosabbakat,
hazavittük, főni feltettük, és
mikor elkészültek, a vízből
kivéve tálcán asztalra raktuk.

Emlékszem
azon a nyáron is megálltunk
a folyónál – nem azért immár, mert
a kukorica beérett, hanem mert többé nem
hittem, hogy apám igazat mondott nekünk.

»»» LACKFI JÁNOS fordítása

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

A LOMBOK MEGHALTAK, DE SZÜLETETT EGY EMBER

Legalább húsz fok hideg van,
Szelek és emberek énekelnek,
A lombok meghaltak, de született egy ember,
Meleg magvető hitünkről
Komolyan gondolkodnak a földek,
Az uccák biztos szerelemmel
Siető szíveket vezetnek,
Csak a szomorú szeretet latolgatja,
Hogy jó most, ahol nem vágtak ablakot,
Fa nélkül is befűl az emberektől;
De hová teszik majd a muskátlikat?
Fölöttünk csengőn, tisztán énekel az ég
S az újszülött rügyező ágakkal
Lángot rak a fázó homlokok mögé.

(József Attila: Karácsony)

◆ A költeményt József Attila 1923 decemberében, mindössze tizenkilenc évesen, az élettől máris igencsak meggyötörve írta. Első olvasásra hidegség árad a mondatokból, ám ezt egyre-másra megtöri a remény melege: a fagyos földek a majdani meleget árasztó, magvető hitre gondolnak, a szoba tüzelő nélkül is bemelegszik az ünneplőktől, és az újszülött vet lángot fázó gondolataikba. A természet és az emberi világ egybejár szik karácsony táján, a szelek az emberekkel együtt énekelnek, és bár a lombok meghaltak, született egy ember. Karácsony előtt az utcák biztosan vezetik az ajándékokért siető szerelmes szíveket. Az ember most még a nyomorúságban is képes meglátni a jót: jó ott lenni most, ahol nem vágtak ablakot, mert az ablaktalan helyiség fa nélkül is bemelegszik. A szegénység örök aggodalma persze ki-kiszól a szomorú-idilli képből: ha nincs ablak, hová teszik majd a muskátlikat tavasszal?

Különös, hogy irodalmunkban a karácsonyi versek, elbeszélések éppen a hittől eltávolodott 20. században szaporodtak meg, vallásosságuktól függetlenül szinte valamennyi művésznek van ilyen témájú alkotása. Vajon miért?

MI A KARÁCSONY TITKA? MI AZ,
AMI MIATT A NEM HÍVÓK IS ÜNNEPLIK?
ÚGY, AHOGY TUDJÁK, DE ÜNNEPLIK.

Ifjabb Pieter Bruegel (1564–1638): Téli tájkép madárcsapdával; 1601 körül, Museo del Prado, Madrid

A kérdésre József Attila verse ad feleletet: A lombok meghaltak, de született egy különleges ember. Ennyi. Ez az egyszerű tény az, amit mindenki, hívő és nem hívő elfogad, s ezzel együtt elfogadja a két kijelentés közötti reményt adó kontrasztot is, a reményt a reménytelenségben.

Jézus születésének időpontját nem ismerjük, mivel a kinyilatkoztatás nem szól róla. A keresztények csak a 3–4. századtól kezdték ünnepelni ezt az eseményt, meghozzá éppen az év legsötétebb napján, érzékeltetve, hogy a világ világossága mélységes szellemi sötétség közepette érkezett az emberek közé. Így volt az első adventkor is, amikor a Szentföld már évtizedek óta római uralom alatt állt, a népnek nem voltak Dávid-házi királyai, prófétái, a vallási élet a mélyponton volt. Ám a nép legjobbjai váraoztak az oly régen, oly sokszor megígért szabadítóra, a messiásra. Az ősi próféciák szerint így lesz majd a második advent, eljövétel előtt is: szellemi sötétség uralkodik

a világban, a hívőket üldözik, a gonoszság megsokasodik, a vallás lényege, a szeretet sokakban kihűl, közöny és langyosság vesz erőt még a hívők jelentős részén is, mert a sátán félrevezető munkája következtében sokan elszakadnak Krisztustól.

Így ér össze advent jelenében múlt és jövő. Adventkor nemcsak az első eljövételre készülünk, hanem a másodikra is várunk; a katolikus mise adventi olvasmányai rendre azt sürgetik, hogy az ember álljon készen Krisztus második eljövetelére, a végidőre, az ítéletre. Az első és a második advent között végtelenül szoros a kapcsolat, mert amikor a Megváltó, Jézus Krisztus a világra született, a bomba, hogy úgy mondjam, be lett élesítve, Isten üdvterve visszavonhatatlanul a megvalósulás végső szakaszába lépett. Amikor a Messiás először eljött, vagyis amikor a földre született, amint Isten megígérte, akkor az is bizonyossággá lett, hogy másodszor is eljön majd, ugyancsak az ígéret szerint. ♦

SZÖVEG –
OSZTOVICS ÁGNES

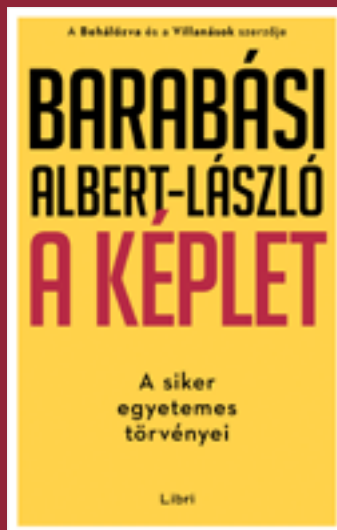
ADVENTI KÖNYVVADÁSZAT

Évek óta vár a közönség egy független karácsonyi könyves újságot, de legalább egy vaskosabb prospektust. Olyan füzetet, amelyben nem a kiadók diktálnak a pénzükért, hanem jó szemű szerkesztők szűrik ki a sok szemét közül az igazi értékeket. Mindhiába. A kísérletek anyagiak híján sorra megbuknak, ráadásul nincs az a szerkesztőség, amely tiszta lelkiismerettel állítaná: átnéztük a kínálatot. Évente ugyanis több mint tizenegyezer új kötet jelenik meg, s ennek 40–45 százaléka karácsonyra van időzítve.

◆ Ha most az olvasó azt gondolja, le akarjuk beszélni a könyvvásárlásról, téved. Csak néhány tippet adunk, amelyet nem árt szem előtt tartani, ha ajándékunkkal örömet szeretnénk szerezni.

1. Bátran kerülje meg a nagyobb üzletek, áruházak első könyvgúliát: horrort, áltudományos szenzációt, celebvalomást és használhatatlan receptgyűjteményt jó szívvel nem ajándékozunk.
2. Ne vegye komolyan a kifüggesztett sikerlistát, hiszen a nagy boltok és az ismert kiadók egy kézben vannak, így mindenki a maga lovát dicséri.
3. Azonnal tegye vissza a polcra azt a regényt, amelyet azzal hirdetnek, hogy a New York Times bestsellerlistáján szerepel. Minden második lektűr így kínálja magát, ellenőrizhetetlen információval.
4. Ha nem ismeri nagyon alaposan a rokon vagy barát házi könyvtárát, kizárólag az újdonságok polcra válasszon neki ajándékot.
5. Mielőtt a kosarába tenné a könyvet, ne csak a fülszöveget nézze meg, hanem olvasson bele műbe.

E sorok írója szenvedélyes könyvvadász, így már októberben kezdi a karácsonyi ajándékok beszerzését. És ami nem szép dolog, esténként elolvassa a kiválasztott köteteket. Most éppen az derült ki számára, hogy

BARABÁSI ALBERT-LÁSZLÓ „A KÉPLET” című, lehetetlenül izgalmas, remek stílusban előadott tudományos-ismeretterjesztő könyvből nem lesz elég egyetlen példány a nagyobb családban, mert az egyetemista fiú és a nagypapa egyaránt élvezettel forgathatja. A „Behálózva” és a „Villanások” szerzője, az Egyesült Államokban élő, Erdélyből elszármazott tudós (most

éppen Lovász Lászlóval, az Akadémia elnökével és egy cseh kutatóval nyert meg hárommilliárd forint összegű nemzetközi uniós pályázatot) ebben a munkájában azt körvonalazza, melyek a siker egyetemes törvényei. Ugyan ki ne szeretné tudni nyugdíjas korában, hogy hol futott zátonyra az ő ígéretes pályafutása, milyen hibákat követett

el, miért üldözte a balsors? Avagy fiatalon: mit kell ahhoz tennie, hogy tehetségével hírnévre és persze jólétre tegyen szert? Barabási nem tetszetős életvezetési tanácsokat ad, hanem a különböző területeken (tudomány, művészet, popkultúra, sport) megvizsgált több ezer karrierből von le általános érvényű következtetéseket. A sikerhez a teljesítmény elengedhetetlen, de pusztán a teljesítmény kevés, állítja, és elegánsan cáfolja a belénk égett bölcsességeket, hogy tudniillik: mindenki a maga sikerének a kovácsa, az ember csak harmincéves koráig igazán kreatív, a tehetség előbb-utóbb utat tör magának. Sikeressé a közönség (hálózat) tesz bennünket, a tehetség nem feltétlenül tör utat magának, a fiatalok tényleg ötletesebbek, mint az öregek, ám az emberi elme idősen is csodákra képes. Barabási azért ragad magával, mert remek példákkal bizonyít és mer nagyon szubjektív lenni. Könyve egyszerre biztatás a fiataloknak és vigasz az időseknek. Mindig érdemes keményen dolgozni, még akkor is, ha a siker nem csak rajtunk múlik.

(Libri Kiadó, 3999 Ft)

Más nézőpontból érdekes több korosztálynak is a

HUSZEDIK SZÁZADI MAGYAR NOVELLÁK hatszáz oldalas kötete, amelyet a negyvenes korosztály egyik leg-sikeresebb irodalom-történész-kritikusa, Móríc Zsigmond és Kosztolányi Dezső monográfusa, Szilágyi Zsófia állított össze. Bródy Sándortól Darvasi Lászlóig ível a válogatás. Legendás alapműveket és

méltatlanul elfeledett elbeszéléseket egyaránt tartalmaz, és azt bizonyítja, hogy a magyar irodalom hihetetlenül

sokszínű volt az elmúlt században. Szociografikus pontosság, finom lélekrajz, erős morális indíttatás egyaránt jellemző a szerzőkre. Egy-egy remek elbeszélés (Kádár Erzsébet, Hunyady Sándor, Sánta Ferenc és még sokan) után az olvasóban kíváncsiság ébred, s legszívesebben a könyvtárba sietne, hogy az író többi művét is kézbe vegye, máskor szomorúan állapítja meg, hogy az elbeszélő felett eljárt az idő, csak az irodalomtörténészek tartják életben az emlékezetét. Hála Istennek, Szilágyi Zsófia a határon túli magyar irodalomra éppúgy figyel, mint az anyaországira, így természetes olyan kiváló szerzők jelenléte, mint Gion Nándor vagy Grendel Lajos.

(Noran Libro Kiadó, 4990 Ft)

Amikor letesszük a vaskos antológiát, igazat adunk Barabási Albert-Lászlónak: a sikerhez a tehetségen túl tudatos építkezés és sok szerencsés véletlen kell. A kortárs próza egyik legnagyobb tehetsége, Temesi Ferenc sikeres indulása (Por) után nemegyszer kihívta a sorsot önmaga ellen. Súlyos betegsége, vergődése élet és halál között sok mindenre rádöbentette. Most újra ír, és megszületett a téli könyvvásár egyik legerősebb kötete.

TEMESI FERENC

„49 / 49”

címmel nem csupán egy szép, érzelmes regényt írt arról, hogy az ember hatvanon túl is lángra lobbanhat, és beteljesítheti diákkori szerelmét, hanem érdekes képet adott a hatvanas évekről, az induló magyar beatnemzedékről is. Márk, az író és Ill, a Norvégiában élő orvosnő majdnem negyven év után találkoznak. Mindketten magányosak, s úgy érzik,

közös múltjuk, gimnáziumi szerelmük elegendő a boldog újrakezdéshez. Jelen és múlt 49–49 kisebb fejezetben jelenik meg előttünk. A helyszínek: Porlód (Szeged, ahol a kapcsolat indult), Budapest, Márk otthona és Oslo, Ill lak-helye. A sűrű repülőjáratok, az internet, a Skype korában a távolság könnyen legyűrhető, az életkor sem akadály. Nem mondjuk el, mi lesz ebből a különös találkozásból, csak annyit jegyzünk meg, hogy Temesi Ferenc nemcsak önfeledten mesél, de végtelenül őszinte is, nem próbálja ifjúkori és későbbi botlásait elhallgatni, nem kívánja retusálni a múltat és a jelent. Ettől hiteles, olykor mulatságos, máskor szívszorogató a regény. A mai hatvanas-hetvenesek önmagukra ismerhetnek, a húszas-harmincasok rácsodálkozhatnak a Kádár-korszak fiatalságára.

(Scolar Kiadó, 3999 Ft)

Negyvenes évei közepén tart a kortárs próza egyik legeredetibb képviselője, Cserna-Szabó András, akinek rajongó hívei és heves bírálói egyaránt vannak. Az előbbieket féktelen mesélőkedvét és humorát éltetik, az utóbbiak a komolytalanságot vetik a szemére, a túlzott játékoságot, hogy mindenképp bolondot csinál. Éppen azért

CSERNA-SZABÓ ANDRÁS „AZ ABBÉ A FEJÉVEL JÁTSZIK” című regényét (történetfűzérét) azoknak az ifjú és kevésbé ifjú olvasóknak ajándékozhatjuk, akik tudnak önfeledten nevetni a világ abszurditásán, akik úgy tudják szeretni az életet és embertársaikat, hogy látják a visszásságokat is. Az abbé történeteit a teremtés és az apokalipszis foglalja keretbe nyilvánvalóan azért,

hogy mankót adjon a bölcs ítéseknek, és elmondhassák, hogy a szerző az emberiség történetét kívánta megírni.

Pedig csak remek, időnként bizarr elbeszéléseket fűz össze, történelmi és irodalmi és köznapi sorsokat, illetve e sorsok epizódjait illetve egymáshoz kedves „apropókkal”. Az írói fantázia kiszínezi, új összefüggésekbe helyezi az élettényeket, legyen szó a nagy spion-mártír Martinovics Ignácról, az őt megéneklő Karinthy Frigyesről, annak barátjáról, Kosztolányi Dezsőről és az ő hősnőjéről, Édes Annáról, vagy Hrabal mesterről, Krúdy Gyuláról és a többiekéről. Egyszerre tudunk harsányan nevetni és könnyeinket nyelni. Unatkozni egy percre sem lehet.

(Helikon Kiadó, 3999 Ft)

És végül minden korosztálynak érdemes figyelnie egy huszonhét éves fiatalemberre, aki közreadott már néhány remek novellát.

FEHÉR BOLDIZSÁR

„VAK MAJOM”

című első regényében nyoma sincs a kezdő írókra sokszor jellemző világfájdalomnak, a belterjes irodalmárkodásnak. Áradó mesélőkedv, remek stílus és humor teszi vonzóvá a rejtélyes történetet, amelynek ifjú főhőse

egyik napról a másikra hazája leggazdagabb embere lesz, de mivel nem érdekli a pénz, sikerül rövid idő alatt elherdálnia a vagyont, ami miatt körözi a rendőrség. Párizsba szökik, ahol a menedéket nyújtó szállodában parádés társaságba csöppen. Két Nobel-díjas tudós kísérleti alanya lesz a világhírű karmesterrel, Daniel Barenboimmal, egy pakisztáni plasztikai sebésszel, egy riadt nagykövettel és más csodabogarakkal egyetemben.

Az izgalmas, humoros kalandregény a felnőtté válás története is. Felnőtté pedig akkor érik az ember, ha tetteiért vállalja a felelősséget, üzeni a regény. Rég vártunk Fehér Boldizsár vonzóan tiszta hangjára és világképére.

(Magvető Kiadó, 2999 Ft) ◆

DECEMBERI KIMENŐ

DÉR KATALIN: A BIBLIA OLVASÁSA

A Biblia Isten szava emberi nyelven. Isteni és emberi emekettősségből a kutatók hagyományosan az emberre teszik a hangsúlyt a Szentföld földrajzától és történelmétől az egyes bibliai könyvek keletkezési idejéig és szerzőinek kilétéig, az isteni oldalt pedig nemigen firtatják. Arról ugyanis, hogy a bibliai kijelentések mögött álló isteni eredetű gondolkodásmód miként hagyta rajta nyomát, látható jeleit a szent szövegeken, nos, erről, vélik sokan, nem lehet, ezért nem is szabad beszélni. A könyv kiindulópontja és legfőbb állítása az, hogy ez nincsen így. Nem igaz, hogy ez a bizonyos isteni oldal és annak hatása a szövegekre mindenestől megismerhetetlen, feltárhatatlan lenne. Ha a Bibliában a végső forrást tekintve Isten beszél, sőt, ha a Biblia mondanivalójának szíve, lényege Isten belépése az ember világába, a mi világunkba, akkor ez a tény igenis meghatározza a szöveget minden szinten, a szemléleti alapoktól kezdve a formáig, a nyelvig. Miképpen? Ezt mutatja be, sok-sok gyakorlati példával illusztrálva a könyv, amely mindenkinek szól, aki szeretné mélyebben megérteni a Szentírást.

Kairosz Kiadó, 2018.

SZABAD-E BEJÖNNI IDE BETLEHEMMEL?

A Kaláka együttes karácsonyi lemeze több mint három évtizede a zeneszerető közönség kedvence. A legendás felvételhez készült könyv most felújítva és átdolgozva, CD melléklettel kiegészített ünnepi díszkiadásban jelenik meg, ezúttal nem csupán a versekkel, hanem az adventi szokásokról, a karácsonyi hagyományokról szóló ismeretterjesztő szövegekkel is, melyeket Rappai Zsuzsa művésztörténész írt.

A dalok között akadnak régi templomi énekek, magyar és külföldi népdalok, valamint klasszikus és kortárs költők – Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Kornis Mihály – megzenésített versei. Az összeállítást egy nagyszalontai betlehemes játék fogja keretbe.

SZTÁROK ÉS TEHETSÉGEK

Rost Andrea a Pesti Vigadóban tart jótékonyági hangversenyt, amellyel a Pető Intézet zenetermének létrehozását kívánja elősegíteni. Ezzel a rendezvénnel a Rost Andrea Művészeti Alapítvány elkezdte alapító

okiratában megfogalmazott céljainak megvalósítását: olyan művészeti tevékenységeket támogat, amelyek révén gazdagodhat a magyar művészeti-kulturális élet, és amelyek gyermekek testi, szellemi, zenei fejlődését segíthetik elő. A koncerten Rost Andrea mellett fellép *Baráti Kristóf* Kossuth-díjas hegedűművész, *Sándor Csaba* operaénekes, a Magyar Rádió Gyermekkórusa, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara is. Vezényel *Kovács János* Kossuth-díjas karmester.

Budapest, Pesti Vigadó, 2018. december 19.

EXTRAVAGANZA – A LÓCI JÁTSZIK ZENEKAR SZÍNHÁZI ESTJE

A zenekar a MOM Kult színpadán mutatja be elsőként a színházi keretekre komponált előadását. Tematikáját a már ismert dalok, az új produkciók, a helyszínen születő szerzemények adják, valamint a házigazda, Lóci élményei.

Budapest, MOM Kult, 2018. december 21.

SZÖVEG –
NAGY VILLŐ

ÉDEN- KERTÉSZEK

Rejtett életek.
Az életreform-
mozgalmak és
a művészetek
című kiállítás
a Műcsarnokban

Igazi különutas kiállítás vendégei lehetünk a Műcsarnok őszi-téli termeiben. Nem pusztán egy kor vagy stílus képzőművészete, hanem egy teljes szellemi irányzat bemutatása a tét, s igen, jól teszi a kedves látogató, ha olvasószemüvegét és/vagy virgonc tudásszomját se hagyja otthon, ha elszánt a teljes tárlat befogadására.

Vaszary János: Csendélet keleti porcelánnal, 1926
71,5×88 cm olaj, vászon
Magántulajdon – a Kieselbach Galéria közvetítésével

Hollósy Simon: Táncoló lányok az erdő szélén, 1895.
olaj, vászon, 151×200 cm | keret: 174×225×9 cm
Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2018

◆ De kezdjük az elején! Az életreform-mozgalmak első „prófétái” különböző jelszavakkal és alapvetésekkel több mint száz éve jelentek meg Nyugat-Európában, és közülük több irányzat változatlanul vagy kisebb módosításokkal máig jelen van mindennapjainkban. Találkozunk velük kedvenc magazinunk egészségrovatóban, művelődési házak pódiumain, tudományos vagy ismeretterjesztő szaklapokban egyaránt. Első szószólóik közül néhányan a társadalom, a kapitalizmus igazságtalanságai ellen hirdettek reformot, saját törvényű közösséget hozva létre; egyesek a keresztyén egyház tanait ítélték szűknek, és a teremtett világgal, illetve a buddhizmussal, hinduizmussal keresnek élenkebb kapcsolatot; mások a gyógyítás hivatalos eljárásai helyett a természet megújító erejét hirdették (gondoljunk például a Bach-féle virágerápiára). Nem életmódbeli megújulást hirdettek, de reformgondolkodók voltak a zene területén Bartók és Kodály vagy a magyar őstörténet és kultúra keleti gyökereinek kutatói és hangoztatói, a reformpedagógia teoretikusai, és akkor még nem beszéltünk a mozdulatművészetről, a fűzőnek hadat üzenő reformruházkodásról, a természetjárás vagy a vegetarianizmus kultuszáról...

E cikk terjedelmi kereteit talán ki is merítené a kiállításon felsorakoztatott valamennyi témakör felsorolása, bár kétségkívül sokféle és sokrétű összefüggés létezett a különböző mozgalmak közt. A kiállításon szemlélteti ezt egy kapcsolathálózati rajz is, és ha nem rettent el első látásra bonyolultsága, kibogaráshatjuk, ki kire hatott, kivel állt kapcsolatban, kinek volt a tanítványa, kik jártak egy társaságba rendszeresen. (Időzzünk el néhány percre az összejövetelek, szalonok, felolvasások, az intenzív személyes találkozók e kivételes korszakának ábrájánál.)

Az adatzuhatagért a kiállítás képzőművészeti része kárpótol. A földi éden ábrázolásaiban az ember a civilizáció káros következményeitől megszabadulva (amelynek jelképe gyakran a ruhátlanság) megtalálja az összhangot önmagával, a teremtett világgal, és visszatér a természetbe, ott szemlélődik vagy lejt örömráncot. Ha elfogadjuk az életreform-mozgalmaknak ezt a vitathatóan tág értelmezését, maradhat a belefeledkezés és gyönyörködés Körösfői-Krisch Aladár allegorikus jeleneteiben csakúgy, mint Iványi-Grünwald Béla magyar ősmundakör-ábrázolásaiban, Csontváry-Kosztka mitikus szcénájában, Ferenczy Károly Hegyi beszédében vagy Mednyánszky László tájképeiben. ◆

Mindannyian szeretnénk évről évre valami újjal,
szívet melengető kedvességgel, ötletes ajándékkal
meglepni azokat, akiket igazán szeretünk!
A mi tippünk: idén tárgyak helyett
AJÁNDÉKOZZON ÉLMÉNYEKET!

Feltöltődést
pihenést
kikapcsolódást

Finom ételeket, kényelmes szállodai szobát, egy kényeztető kezelést, csodás várra néző panorámát a wellness medencéből. Frissítő kirándulást a Sümegi Várba, történelmi hangulatot, középkori élményeket. Izgalmas lovagi torna bemutatót és ropogós libacombot! Csomagolja be szállodánk ajándékutalványát és garantált lesz az öröm a fa alatt!

www.hotelkapitany.hu

SZÖVEG ÉS KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

A cikk a Magyar Turisztikai Ügynökség
szakmai támogatásával készült.

REJTETT KINCSEINK, GYULA

„Az Almásy-kastély az első kastély Magyarországon, amelyben színhátékot tartottak, már 1746-ban. Erkel Ferenc nagyapja volt a kulturális udvarmester, így himnuszunk szerzője is gyakran megfordult itt. Az aradi vértanúk közül tízen az épületben tették le a fegyvert 1849. augusztus 23-án, Munkácsy Mihály pedig itt kezdett ismerkedni a festészettel Szamossy Elek keze alatt, erről emlékirataiban is beszámolt nagy festőnk.”

◆ **Dombi Ildikó** ügyvezető igazgatótól tudom meg mindezt, akivel a gyulai Almásy-kastély egyik folyosóján futottam össze, véletlenül. Kávézás közben azonban egy sárospataki borosgazda szakította félbe beszélgetésünket. Gyulai származású feleségével pihenni érkeztek a városba, és ha már itt jártak, felajánlottak a családi tulajdonból néhány bútort, amelyek szerintük a kastély eredeti berendezésének részei lehettek egykor. Ildikó nagyon örült: „A világháborús időszak után a kastély berendezésének nagy része megsemmisült vagy eltűnt, így minden bejelentést, felajánlást komolyan veszünk és megvizsgálunk, mert célunk, hogy a lehető legjobban helyreállítsuk a kastély régi fényét”.

A kastély évszázadokon át a város ékessége volt, története összeforrott az innen 320 lépésre található várral, hiszen építésekor, a 18. század derekán felhasználták az erődrendszer meglévő alkotóelemeit. A Harruckern és a Wenckheim családok fémjelezte időszak után 1888-ban költözött ide gróf Almásy Dénes és felesége, akik jelentősen átalakították a kastélyt, bővítették az emeletet, megújult az udvari homlokzat is. A gróf 1932-ben kiköltözött a cselédszárnyba, azonban a kastélyt példás rendben tartotta és különleges alkalmakkor megnyitotta a családtagok számára. A második világháború után az örökösök felparcellázták a kastélyparkot, a bevételből létrehozták a Fürdő és Üdülő Rt.-t, amelynek célja sikeres gyógyvízfúrások esetén egy fürdőegyüttes és egy gyógy szálló kialakítása volt. A fúrások sikerrel kecsegtettek,

de a céget 1948-ban államosították, utána a kastély szakiskolai kollégiumként üzemelt, majd 1955-től 2004-ig csecsemőotthon működött az épületben. Állapota jelentősen leromlott, és a 2010-es évek elején kevés idelátogató sejtette, hogy milyen kincset rejt a fürdő oldalában elburjázott bozótos.

NÉGY ÉVSZAKOS ÚTICÉL

A változó eredménnyel járó sorozatos próbafúrások eredményeként 1958 szeptemberében végül feljutott a felszínre a barnás színű, alkáli-hidrogénkarbonátos-kloridos gyógyvíz, és a kastély 8,5 hektáros ősparkjában fürdőkomplexumot alakítottak ki. A ma 19 medencés Gyulai Várfürdő 1959-es megnyitása után több lépcsőben fejlődött, 1965-ben a Lovarda és a téli fürdő, 1981-ben a csúszdás medence készült el. 2013 karácsonyára pedig megnyílt a Várfürdő eddigi legnagyobb beruházásaként a teljesen klimatizált családi élményfürdő, az AquaPalota, amellyel Gyula végérvényesen négy évszakos úti cél lett. A legnagyobb attrakció kétségtelenül a két óriáscsúszda, valamint a Fel(l)ejtő, ahol úszógumival lehet végigszáguldani, és egyedülállóan felfelé is csúszik! A 6000 négyzetméteres, teljesen fedett élményfürdő szaunákkal, masszázspadokkal, nyakzuhanyokkal buzgárokkal és gejzirekkel, vízibárral, babamedencével, valamint kalózhajó-csúszdával gondoskodik a felhőtlen pihenésről – hogy csak a fontosabbakat említsük meg.

A gyulai vár

LÁTVÁNYOS TÖRTÉNELEM

A grandiózus fürdőfejlesztésen kívül az átgondolt kulturális fejlesztések és a kastély felújítása is szerepet játszott abban, hogy az elmúlt években Gyula rendre a top 5-ben végez az éves vendégéjszakák rangsorában, a 2018-as adatok szerint a nyári szezonon kívüli időszakban 17–18 százalékkal bővült a látogatók száma az elmúlt év azonos időszakához képest.

Az Almásy-kastélyt sikerült megmenteni – az épület ingoványos talajra épült, mindig problémákat okozott fokozatos süllyedése –, a 2014–2016 között zajló felújítás olyan jól sikerült, hogy 2017-ben a szakma Építészeti Nívódíjban részesítette. A 2016. márciusi nyitása óta az épület a 18–19. századi nemesség és cselédség mindennapjait interaktívan bemutató állandó kiállításnak ad otthont, és az Almásy-kastély Látogatóközpontot idén Európa legjobb múzeumi közé választották! Nem csoda, hogy híre ment, és a fürdő mellett Gyula fő attrakciójaként idén már több mint 77 ezren váltottak ide belépőjegyet.

A gyulai vár Közép-Európa legépebben megmaradt síkvidéki téglavára, a 14–15. században épült.

Kiállítótereiben vezetett túrákon ismerhetjük meg közel hét évszázad történetét, és olyan relikviákat láthatunk, mint a vértanú Knézich Károly tiszti kardja, amelyet csak összetörve volt hajlandó átadni az öt lefegyverző orosz őrnagynak, ezért áthajtott rajta egy szekérrel.

A belváros mediterrán hangulatot árasztó utcái további látnivalókat rejtenek, amelyek egymástól pár perces sétára találhatóak. A Ladics-ház páratlan gyűjteménye a vidéki polgárság életének, a barokk stílusban épült földszintes polgári házban a család személyes tárgyai és bútorai idézik fel az egykori lakók életét. Hat szobán át ismerhetjük meg a 19–20. században élt vidéki polgári család életmódját.

A szomszédban találjuk a híres Százéves Cukrászdát, amely az ország második legrégebbi cukrászdája. Hagyományos sütemények mellett az ország tortáját is megkóstolhatjuk itt, a kávé pedig kitűnő. Meghagyták az eredeti biedermeier bútorokat, és az egykori műhely helyén cukrászmúzeumot rendeztek be korabeli eszközökkel.

Százéves Cukrászda

A Gyulai Várfürdő egyik medencéje

Az Erkel Ferenc Emlékház nemzeti himnuszunk zeneszerzőjének, a magyar nemzeti opera megteremtőjének állít emléket. A kiállítás nyitóterében Európa himnuszait bemutató terminálok fogadják a látogatókat, majd az európai zene terme következik. A 19. századi osztályteremben lévő interaktív sarokban korabeli feladatok megoldására nyílik lehetőség, az „Erkel-emlékszoba” a zeneszerző személyes tárgyait, relikviáit mutatja be, a hálószoba, a szalon és a népies konyha a Gyulára Pozsonyból 1806-ban érkezett Erkel család egykori otthonát idézi fel.

És hogy miért éppen Gyula a neve ennek a csodálatos városnak? Erre a mai napig sem tudjuk a választ pontosan. Történészek szerint a 13. század végén alakulhatott ki, amikor befejeződött a királyi vármegyék szervezetének átalakulása, és a birtokok a várnagyok kezébe kerültek át, akik így földbirtokos nemesek lettek, köztük a környék titokzatos, Gyula nevű várnagya is, akinek teljes neve a mai napig ismeretlen. ♦

TIPPJEINK:

A www.gyakult.hu kapu az utazásszervezéshez a városban, a fontosabb turisztikai célpontokhoz itt találunk leírást, jegyárakat, információkat.

Idén 150 éves az Erkel Ferenc Múzeum, ez alkalommal az Almásy-kastélyban időszakos kiállításon tekinthetjük meg a múzeum legértékesebb kincseit, köztük Erkel Ferenc színarany koszorúját.

Info: www.gyulaikastely.hu.

Garantált programok a várbán: 11 órától solymászbemutató, 10.30-kor és 13.30-kor történelmi séta, 10–12 között betűvetés lúdtollal. Bővebb információ egyéb aktuális programokkal a www.gyakult.hu keresőjében.

XI. Gyulai Méz- és Mézeskalács Fesztivál: december 7–9.

Falusi disznótorral várja vendégeit a Gyulai Pálinka Manufaktúra kostolóháza.
Info: www.gyulaipalinka.hu.

Gasztronómiában Gyula a kolbászáról híres, az éttermek közül mi Géza konyháját
Info: www.gezakonyhaja.hu. és a Patrióta kisvendéglőt ajánljuk.

Szálláskeresőkhöz is kiténő a város hivatalos turisztikai oldala: www.visitgyula.com.

A Gyulai Várfürdő honlapja: www.varfurdo.hu.

T W I C K E L

Hagyomány. Ízek. Minőség – minden kortyban!

Borainkat évtizedek óta a legnagyobb tisztelettel készítjük, borcsaládjaink egyaránt tükrözik a szőlőfajták és a Szekszárdi borvidék karakterét. Legyen a Twickel bor vörös, fehér vagy rosé, félédes vagy száraz, mindig segíteni fog a tökéletes pillanat megteremtésében!

A Bátaszéki farkasd-dűlő lágú esésű lankáin található a Twickel Szőlőbirtok legszebb Merlot ültetvénye, amelynek köszönhető a zamatos **Twickel Zichy Merlot**; e vörösbor lágú málnás-lekváros ízvilága tökéletesen illik vadhúsos ételekhez.

A **Twickel Kajmád Cabernet Sauvignon** pedig kellemesen fűszeres, gazdag aromájú, bársonyosan telt vörösbor, amely 18 °C-on bélszínekhez, vadételekhez és félkemény sajtokhoz kiváló választás.

A Twickel Szőlőbirtok az ország egyik meghatározó borászata, borcsaládjai közül a Twickel Liszt a mainstream, a Twickel Kajmád a prémium, a Twickel Zichy borok pedig a szuperprémium kategóriában méltán népszerűek

SZÖVEG –
MIRTSE ÁRON, zoológus

SOROZAT –
VADÁLLATOK KÖZELRŐL

HA EGY ÁLLAT LELKIBETEG...

Közeledik az év vége, és az állattartókban egyre növekszik a szorongás: vajon az idén is sikerül-e megúszni ép bőrrel a szilvesztert? Minden évben kutyák sora veszíti el otthonát vagy akár az életét (és számos család a kedvencét) az újévi hangoskodás miatt. És amelyik szerencsés módon előkerül, sokszor abban is életre szóló lelki sérülést hagy az átélt trauma.

- ◆ Szenvedhet egy állat lelki sérülést? Nagyon is. És minél intelligensebb egy állat, annál jobban megviselheti, annál mélyebb és tartósabb nyomot hagyhat benne egy átélt negatív élmény. Igen jó példa erre Pocok kutyám, aki fiatal korában egyáltalán nem félt semmilyen durrogástól. Vidáman jött velünk szilveszterkor sétálni, akár póráz nélkül is, aggodalomnak legföljebb annyi jelét adta, hogy szorosan besorolt a lábunk mellé, és egy tapodtat sem távolodott el onnét. Aztán egyszer a piac mellett megkötve várta, hogy visszatérjek a vásárlásból, amikor hirtelen kitört a vihar. Dörgött az ég, az eső függönyként szakadt, mire odaértem, Pocok reszketve próbát elbújni az elemek haragja elől. Azóta órákkal előre jelzi, ha vihar közeleg, az év utolsó napján pedig délután már a sarokig sem hajlandó lesétálni.

VÉGZETES EMLÉK

A kellemetlen emlékek egészen különös reakciókat válthatnak ki az állatokból. A néhai neves kutyaszakértő, Patay László egy írásában elbeszélte, hogyan vesztette el Kristóf nevű pointer kutyáját, aki egykor a „Kuckó” című tévéműsor népszerű állatsztárja volt. A kutya mögött egy alkalommal lezúdult az olvadó hó a háztetőről a kertben, és ettől úgy megijedt, hogy a kerítésen átugorva elmenekült. Ekkor még előkerült, ám hónapokkal később, amikor hónapok óta már nyoma sem volt, a kertben ugyanezen a helyen járva észébe jutott ez az esemény, és pánikba esve ismét világgá szaladt – nem is került elő többé. Ez persze nyilván szélsőséges eset, amely nem történik meg minden kutyával, de jó példa arra, hogy milyen mély nyomot hagyhat egy állatban még egy kis ijedség is.

Kép: Unsplash / Tadeusz Lakota

HA ROSSZAT SZÓLSZ...

Nagyon sokat árthat egy kutyának az elhibázott, elrontott nevelési, tanítási kísérlet is. Egy elhamarkodott, eltúlzott büntetés vagy testi kényszer valósággal blokkolhatja a tanítványt: a kellemetlen ingert, élményt társítja a vezényszóval, és a későbbiekben, ha meghallja ezt a szót, nemhogy nem engedelmeskedik, de a félelem vagy a passzív ellenállás jeleit mutatja, pl. egyszerűen faképnél hagyja a gazdáját. Ilyenkor sokszor csak az segít, ha egy pár napig vagy hétig „pihentetjük” a gyakorlatot, majd újrakezdjük egy teljesen új módszerrel, rengeteg türelemmel és egy másik vezényszóval. A kutya furcsa, rangsorban gondolkodó élőlény: megfélemlítve is engedelmeskedik, de ez távol áll attól, amit ideális kapcsolatnak lehet nevezni ember és állat között.

ÉLMÉNYEK A SZÜLETÉS ELŐTT

Sajnos éppen ezért kell igen óvatosan bánni a menhelyi kutyákkal. A menhelyi kutyának előélete van, sokszor rossz szokásai, amelyekről nehéz lenevelni, és olyan traumák nyomait őrizheti, amelyekről új gazdájának esetleg fogalma sem lehet. Már az egészen kicsi, akár újszülött korban menhelyre került kutya sem indul „tisztalappal”, ugyanis már az anyának a vemhesség alatt elszenvedett megpróbáltatásai is befolyással lehetnek a méhében fejlődő magzatok pszichéjére és későbbi viselkedésére. Ezt főleg akkor kell figyelembe venni, ha gyerek mellé választunk kutyát. Nemes cselekedet egy elárvult állatot magunkhoz venni, de kisgyerek mellé érdemesebb olyan tenyészetből kutyát választani, ahol szerető, családi környezetben jönnek világra és cseperednek a kölykök.

Ha a gyerek elsőre kifog egy problémás kutyát (vagy macskát), amelyikben nem tud igazi, örömet adó társra találni, az egy életre elronthatja az állatokhoz való viszonyát.

CSIMPÁNZOK ÉS ELEFÁNTOK

A vadon élő állatoknak is sokszor kell traumát átélniük, és ez is a legintelligensebb fajoknál okozza a legnagyobb megpróbáltatást. Aki látott már majomkölyköt kétségbeesetten kapaszkodni az anyja holttestébe, soha nem felejt el a látványt. Egykor a legtöbb emberszabású-kölyök így került az állatkertekbe, és sokan közülük életük végéig nem heverték ki az átélteket: szó szerint depresszióba estek, beilleszkedési nehézségekkel, viselkedészavarokkal küszködtek. Hasonló a helyzet az elefántokkal is: az afrikai állattárvaházak gondozói áldozatkész munkát végeznek annak érdekében, hogy rehabilitálják azokat az ormányoscsemetéket, amelyeknek az orvadászok támogatását túlélve végig kellett nézniük szüleik lemészárlását. Az elefántokról ismert, hogy olyan magatartásformákat is mutatnak, amelyek kimondottan az emberi gyászolásra emlékeztetnek.

VETKŐZIK A PAPAGÁJ

A szélsőséges ijedség, pánik, trauma mellett az ellenkező véglet is okozhat lelki betegséget az állatoknál: a túlzottan egysíkú életmód, az unalom, a magány. Mindez olyan kényszerselekvéseket tud előidézni az állatokban, amelyek olykor valósággal önpusztítóak lehetnek. Végtelenségig ismételt mozdulatok vagy apatikus viselkedés, étvágytalanság vagy éppen természetellenes étvágy jelentkezhethet náluk. Ismert példa az állat saját

farkának szüntelen, kényszeres kergetése, amelynek során végül akár le is rághatja azt. Főként nagy testű papagájoknál gyakori jelenség, hogy az utolsó szálig kitépik minden tollukat a testüknek minden olyan részén, amelyet a csőrükkel elérnek. Az eredmény százalmas látvány: kopasztott csírkére emlékeztető lény, amelynek szinte csak a fején van toll... ♦

Bármilyen meglepő, még egy hüllőben is nyomot hagyhat egy trauma. Ha például evés közben valami kellemetlenség éri, előfordulhat, hogy hónapokra elveszíti az étvágyát.

Ma már Magyarországon is vannak olyan szakemberek, akik pszichés zavarokkal küszködő kutyák és egyéb állatok (akár papagájok) rehabilitációjával foglalkoznak.

Olyan, állandóságot szerető állatoknak, mint például a macska, valóságos stresszt okozhat egy hirtelen környezetváltozás, például egy költözködés is.

Szilveszter előtt sokan nyugtatóval igyekeznek megóvni kedvencüket a stressztől. Ez is megoldás lehet persze, de szerencsésebb, ha inkább gyógyszerek nélkül, nyugodt és biztonságos környezet megteremtésével vigyázunk rá.

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

OPERA A MŰPÁBAN

BARTÓK BÉLA NEMZETI HANGVERSENYTEREM

RICHARD WAGNER

A BOLYGÓ HOLLANDI

2019. január 9. 19:00

GIUSEPPE VERDI

SIMON BOCCANEGRA

2019. január 10. 19:00

GOLDMARK KÁROLY

SÁBA KIRÁLYNŐJE

2019. január 13. 18:00

SZÖVEG –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
TERMÉSZETKÖZELBEN

A JÉGKASTÉLY KIRÁLYA

Sylvia Michel kutyája rutinos fotómodell. Amint megérkeztek a zermatti (Svájc) Igloo Village szálloda egyik jégkunyhójába, nemes egyszerűséggel helyet foglalt a birkabőrökből kialakított kanapén, hogy feldíszítse a tekintélyes Matterhornra nyíló ablak párkányát.

◆ A svájci fotós résen volt, mint fogalmazott, „szerencsére a nyakamban volt a fényképezőgép, így csak lenyomtam a gombot, és elkészült a felvétel”. *Sylvia* telente rendszeresen Rastával, az albínó német juhásszal járja Svájcot, az esküvői szezonon kívül főleg utazási irodáknak készít felvételeket, de – mint weboldalán is említi – bárkit szívesen meglátogatnak kedvencével egy fotózás erejéig.

A svájci fotós életében már több mint húsz különböző szakmát próbált ki, aztán 15 évig a Radio Top bemondója és zenei szerkesztője volt. Ezt a munkát adta fel 2014-ben, ugyanis időközben a különböző pályázatokon kiérdemelt díjaknak is köszönhetően hobbijából, a fényképezésből sikeres vállalkozást épített fel.

Az elmúlt években Rasta sem tétlenkedett, ugyanis szorgalmasan gyűjtögette – na nem a csontokat, hanem – a követőket az Instagramon. Annyira kitaratóan kapart, hogy jelenleg Svájc második legnépszerűbb állat-influenszere! Igen, az alpesi országban ezt is mérik: a Likeometer weboldal valós időben mutatja, hogy Rasta éppen hány like-ot, megosztást, kommentet kap közösségi médiás felületein. Jelenleg Negrito, az Alpok fekete házipárduca vezet, de előnye csak orrhossznyi.

Sylvia Michel itt látható fényképét a Sony World Photography Awards idei pályázatán díjazták. Az elmúlt években a világ legnépszerűbb fotós megmérettetésére ingyenes a nevezés, érdemes megpróbálni. *Sylvia* munkáit a www.michelphotography.ch oldalon nézhetjük meg, pályázni pedig a www.worldphoto.org-on tudunk, a határidő 2019. január 4. ◆

Fő támogató:

RICHTER GEDEON

DÍJAZZUK A CSALÁDBARÁT MÉDIÁT!

OLVASSA EL, NÉZZE ÉS HALLGASSA MEG AZ IDEI ÉV 12 JELÖLTJÉNEK MUNKÁIT,
ÉS SZAVAZZON A MÉDIA A CSALÁDÉRT-DÍJ 2018 KÖZÖNSÉGDÍJASÁRA!

 www.mediaacsaladert.hu

„Szavazzanak, hogy a fődíjat a legszebb »szenzáció«, a család igazi története kaphassa meg! Legyen a Média a Családért-díj közös értékeink ünnepe.”

Dr. Aczél Petra

a Média a Családért Alapítvány elnöke

A nagycsaládosok különös élete (Ridikül)

„Erősebb leszel, mert elfordul a tekinteted magadról.” (envagyokazapad.com)

„Nagyon hasznos az inkubátor, de nem tud mindent, az anyai,
apai test valami másra képes.” (Nők Lapja)

„Minden családban van jó zsarú és rossz zsarú.

Az egyensúly és a harmónia a lényeg – a gyerek szempontjából.” (Marie Claire)

„Értem jöttél? Te vagy az én anyukám?” (Family)

Magukra hagyott kisöregék – De hol vannak az unokák? (she.hu)

Fiatalok a digitális térben (InfoRádió)

„...a nőgyógyász első kérdése volt: Megtartja?” (streetgaborhuba.hu)

A családi fészkek elhagyása (Kossuth Rádió)

„Átlagos család, átlagos tini és átlagos helyzetek nincsenek.” (wmn.hu)

Megint szabadabb a vásár: gyerekpornót tessék! (24.hu)

Végtaghiányos baba növekszik a szívem alatt... (she.hu)

A SZAVAZATOKAT 2018. DECEMBER 1-TŐL 2019. JANUÁR 15-IG VÁRJUK.
SZAVAZÓINK TÖBB JELÖLTRE IS VOKSOLHATNAK.

Minden szavazó megkapja a 2019-es februári Képmás digitális változatát,
tíz-tíz szerencsés szavazó pedig Illcsi kozmetikumot és nagy értékű Képmás-csomagot nyer.

Kiemelt
támogatók:

Kiemelt
médiapartnerek:

Támogatók:

Partnerek:

Médiapartnerek:

SZÜLŐNEK LENNI
ÉLETRE SZÓLÓ KALAND.
NE HAGYD KI!

csaladokeve.hu

Készült Magyarország Kormánya és az Emberi Erőforrások
Minisztériumának Családügyi Államtitkársága megbízásából.

Családok
éve

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SAMPÉD

stílusos, bátor, elkötelezett

DR. CSÓKAY ANDRÁS

„A FELESÉGEM, DANIELLA AZ ÖRÖK LELKI, TESTI SZERELMET JELENTI, A LEGNEHEZEBB PILLANATOKBAN IS A HIT, REMÉNY, SZERETET MISZTIKUS MEGTAPASZTALÁSA SZÁMOMRA. FÁRADHATATLAN A MEGBOCSÁJTÁSBAN ÉS A SZELÍD BÁTORSÁGBAN.”